

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: 023-01/13-01/496
URBROJ: 525-01-00/22-13-3
Zagreb, 7. listopada 2013. godine

Nai TEKST
7.10.2013.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Glavno tajništvo

Predmet: Zastupničko pitanje Branka Hrga, u vezi s radom Ministarstva poljoprivrede
- *prijedlog odgovora, dostavlja se*

Poštovani,

dopisom Vlade Republike Hrvatske od 23. rujna 2013. godine, klase: 021-12/13-01/181, urbroja: 50301-01/10-13-2, Ministarstvu poljoprivrede je radi pripreme prijedloga odgovora dostavljeno pitanje zastupnika u Hrvatskome saboru Branka Hrga, u vezi s radom Ministarstva poljoprivrede.

Na navedeno zastupničko pitanje, daje se sljedeći prijedlog odgovora:

Na početku mandata ove Vlade i ministra poljoprivrede Tihomira Jakovine zatečeno je teško financijsko stanje s ogromnim prikrivenim dugovima prema poljoprivrednim proizvođačima koji u Izvještaju o primopredaji nisu bili prikazani. Iako su preuzeti dugovi već u 2012. godini u najvećem dijelu podmireni, loš odnos prema poljoprivrednim proizvođačima kroz prethodne godine već je na početku mandata kulminirao prosvjedima mljekara. Zatečeno stanje pokazalo je pad proizvodnje u većini sektora, a nepripremljenost i niska konkurentnost poljoprivrednih

proizvođača bila je dokaz da se godinama vodila kriva poljoprivredna politika utemeljena na kupovanju socijalnog mira. U području politike raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem zatečen je usporen ili čak blokiran sustav slijedom danih ovlasti jedinicama lokalne samouprave. Zbog toga je procijenjeno da se treba donijeti novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine, broj 39/2013) kao temelj nove zemljišne reforme.

Iako se na usklađivanju zakonodavstva sa zakonodavstvom EU radilo godinama, kroz gotovo dvije godine mandata sustavno su otkrivane posljedice lošeg pregovaranja za pojedina područja poljoprivredne i prehrambene proizvodnje. U konačnici to je dovelo do potpune zbunjenosti i nerazumijevanja javnosti oko ispregovaranih uvjeta. Primjer je sektor vinogradarstva i vinarstva (prijelazne zalihe, vino teran, prošek itd.). Ono što su prethodne Vlade trebale jasno prenijeti i informirati proizvođače - što ih točno čeka nakon ulaska u EU, otvorilo se kao goruća tema u proteklih godinu dana. Sve su to samo neke od posljedica višegodišnjeg prikrivanja i stavljanja „potencijalnih“ problema pod tepih. Zbog svega navedenog, u posljednje dvije godine utrošena je ogromna energija da bi se stvari ispravile i zaštitilo hrvatske proizvode i proizvodnju.

Iz razloga boljeg razumijevanja teškog zatečenog stanja u hrvatskoj poljoprivredi koja je posljedica višegodišnjih loših poljoprivrednih politika, navest ćemo samo neke od ključnih činjenica, zbog kojih smo krenuli u strukturne reforme.

Odmah na početku mandata ove Vlade uočene su velike strukturne slabosti koje neminovno vode do izuzetno loših rezultata poljoprivredne proizvodnje, nedostatka konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača kao osnove za održivu poljoprivrednu proizvodnju. Neke od osobitosti zatečenog stanja bile su slijedeće:

- više od 630.000 ha državne zemlje (više od 50%) nalazilo se izvan proizvodnje;
- prosječna veličina farme je samo oko 5,6 ha;
- gospodarstva su neorganizirana i usitnjena, potpuno nepovezana, ne smanjuju troškove udruživanjem i nemaju nikakvu pregovaračku moć prema trgovcima i otkupljivačima;
- samo 0,55 % površina je pod navodnjavanjem, iako je čak 30% obradivih površina pogodno za navodnjavanje;
- nelegalizirani su mnogi proizvodni objekti i neuređene zemljišne knjige;
- nepripremljena je i needucirana lokalna administracija - zemljišne knjige, prostorni planovi, strateški projekti;
- slabi su rezultati proizvodnje – često niski prinosi i veliki troškovi uslijed neučinkovitosti i neproduktivnosti;
- slaba orijentacija na visoko dohodovne proizvodnje i ekološku proizvodnju;
- zanemarivi broj zaštite naših proizvoda oznaka izvornosti, zemljopisnog podrijetla, zajamčeno tradicionalnih specijaliteta.
- nedostatni su i neprilagođeni bankarski proizvodi za poljoprivrednike;
- nedostatak educiranih poljoprivrednih proizvođača, samo 3% sa visokom školskom spremom, preko 30% bez adekvatne stručne spreme – smanjena primjena novih tehnologija;

- korištenje fondova EU u potpunosti je zanemareno s vrlo niskim postotkom iskorištenja i uključenih tek 0,8% aktivnih poljoprivrednih proizvođača;
- izravna plaćanja za poljoprivrednike nisu donijela rezultate po pitanju veće proizvodnje, smanjivanja uvoza i nižih cijena za krajnje potrošače.

Unatoč velikim ulaganjima iz državnog proračuna u poljoprivredu došlo je do pada količine obradivih poljoprivrednih površina u razdoblju 2001. – 2011. godine i pada broja proizvođača u istom razdoblju. Sve ovo rezultiralo je izrazito negativnom vanjskotrgovinskom bilancom poljoprivrednih proizvoda. Vrijednost uvoza raste od 2000. godine sa tadašnjih 600 milijuna USD na 2,5 milijardi USD u 2011. godini. U konačnici, prethodno navedeno rezultiralo je težim uvjetima života i iseljavanjem stanovništva sa ruralnih područja.

U protekle dvije godine Ministarstvo poljoprivrede započelo je niz strukturnih reformi sa ciljem zaustavljanja negativnih trendova u poljoprivredi i započinjanjem novih razvojnih ciklusa koji se temelje na drugačijem pristupu poljoprivrednoj proizvodnji. Iz tog razloga navodimo nekoliko ključnih smjerova u kojima se provode reforme.

Jedan od osnovnih i najvažnijih ciljeva Ministarstva poljoprivrede je korištenje mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014-2020 koje će se moći financirati iz Fonda za ruralni razvoj EU (engl. European Agricultural Fund for Rural development - EAFRD) u iznosu od 333 milijuna eura godišnje. Program će biti upućen na usvajanje Vladi nakon donošenja konačne Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o potpori ruralnom razvoju iz Europskoga EAFRD fonda. Kako bi premostili razdoblje do početka raspisivanja natječaja po novom programu, Republika Hrvatska s Europskom Komisijom dogovara prijelazno razdoblje - mogućnost nastavka provedbe mjera sukladnih sadašnjem IPARD programu (Instrument for Pre-Accession Assistance in Rural Development), uz veća financijska sredstva. Ministarstvo je tijekom ljeta provelo anketu na terenu i detektiralo ukupno 2358 potencijalnih projekata vrijednih preko 15 milijardi kuna, od čega se veliki broj nadovezuje na do sada prihvatljiva ulaganja IPARD programa, dok se 1227 potencijalnih projekata odnosi na nove mogućnosti ulaganja temeljem mjera ruralnog razvoja. Ovako veliki broj potencijalnih projekata govori u prilog tome da je u protekle dvije godine sustav reorganiziran te da je veća učinkovitost koja se odražava i u interesu proizvođača. Navedeno potvrđuje i uspjeh IPARD programa u protekle dvije godine. Značajno je povećano korištenje sredstava IPARD fonda u odnosu na prethodni SAPARD program (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) koji je iskorišten na razini 45% ili IPARD do 2012. godine. Tijekom 2010. godine isplaćena su sredstva tek jednom IPARD korisniku, 2011. godine isplaćeno je 12 korisnika, a 2012. godine čak njih 58 s iznosom potpore od 125.267.801,77 kuna. Do sredine rujna 2013. godine isplaćeno je 40 korisnika s iznosom potpore od 58.910.456,13 kuna. Projekcija isplata iz programa IPARD do kraja 2013. godine je 150 milijuna kuna.

Obzirom da je Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine, broj 39/2013) stupio na snagu u travnju ove godine, u tijeku je donošenje svih podzakonskih propisa vezanih za provedbu, kao i uspostava svih mehanizama djelovanja nužnih za njegovu sustavnu provedbu.

Ministarstvo poljoprivrede zbog teškog stanja u stočarskom sektoru posebice u proizvodnji mlijeka kontinuirano pokušava pronaći načine za rješavanje nagomilanih problema. U kontaktima sa proizvođačima, industrijom, te bankama pokušavaju se pronaći najbolji modeli kreditiranja, reprograma kredita te drugih načina za povoljniju nabavku stoke i poticanja rasta proizvodnje. U ovom sektoru ima značajnih pozitivnih pomaka u izvozu, a kako primjer se može navesti prodaja „baby beefa“ na bliskoistočno tržište. Na ovom području jačamo suradnju s našim veleposlanstvima i stvaramo poslovne kontakte sa zainteresiranim kupcima.

Također, krenula je provedba ili će do kraja godine operativno krenuti nekoliko važnih programa sufinanciranih od Europske Unije. Jedan od takvih je „Shema školskog voća“ čiji je osnovni cilj da se kroz cijelu godinu učenicama od prvog do četvrtog razreda osiguraju dodatni obroci voća i povrća. Važnost ovog projekta je poticanje bolje ishrane te promjene navike u prehrani. Pozitivni efekti očekuju se i kod samih proizvođača voća i povrća koji će se uključiti u ovaj projekt. Radi se o projektu vrijednom oko 12 milijuna kuna, sa mogućnošću da se i poveća ovisno o iskorištenosti i interesu.

Temeljem Zakona o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda (Narodne Novine, broj: 149/09, 22/11, 120/12) usvojen je Nacionalni program pomoći sektoru vina 2014.-2020. temeljem kojeg će se kroz tri mjere sa 11,8 milijuna eura od iduće godine dati potpora vinarima za promociju na trećim tržištima, restrukturiranje i obnovu vinograda, te investicije u vinarije i marketing. U operativnom smislu program kreće s provedbom do kraja 2013. godine.

U području ribarstva u završnoj fazi izrade su planovi upravljanja ribolovnim područjima koje odobrava Europska Komisija kao i Višegodišnji strateški plan razvoja akvakulture koji je temelj za utvrđivanje mjera financiranja u narednom programskom razdoblju. Nadalje u donošenju je Nacionalni strateški plan ribarstva i Operativni program razvoja ribarstva koji su uvjet za povlačenje sredstava iz EU fondova za ribarstvo.

Od početka mandata ove Vlade do kraja 2013. godine u projekte vodnoga gospodarstva (vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, obrana od poplava i navodnjavanje) planira se uložiti oko 5,5 milijardi kuna. Uz već postojeće projekte vodnokomunalne infrastrukture koji se financiraju iz EU fondova planira se završetak postupka odobravanja još 4 projekta za izgradnju vodnokomunalne infrastrukture koji će se financirati sredstvima EU: Vukovar, Čakovec, Županja i Vodice.

Osim toga intenzivno se radi i na pripremi projektne dokumentacije za izgradnju sustava navodnjavanja tako da bi do kraja 2013. godine zaključno u svim fazama projekata bilo spremno 84 projekta čija će realizacija omogućiti navodnjavanje na cca 124.000 ha poljoprivrednih površina. Istovremeno dovršit će se izgradnja još 6 sustava navodnjavanja ukupne površine 529 ha, te bi sa 2013. godinom bilo ukupno izgrađeno 17 sustava ukupne površine 17.729 ha.

Također se izrađuje projektna dokumentacija za oko 50 projekata navodnjavanja površine oko 35.000 ha te ukupne vrijednosti oko 2 milijarde kuna, koji se planiraju aplicirati za sredstva EU fondova u programskom razdoblju 2014.-2020.

Vlada Republike Hrvatske započela je proces legalizacije pri čemu je za sektor poljoprivrede posebno važna legalizacija poljoprivrednih objekata, budući je to jedan od uvjeta za povlačenje sredstava iz EU fondova.

Do kraja mandata namjeravamo:

- stvoriti pretpostavke za stavljanje u funkciju potencijalnih 500.000 hektara nekorištenog državnog poljoprivrednog zemljišta. Identificirana je hitna potreba za oko 120.000 hektara samo u sektoru proizvodnje mlijeka. Nedostatak obradive zemlje jedan je od ključnih razloga lošeg stanja u ovom sektoru,
- staviti sve nadležne službe u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede u funkciju informiranja, educiranja i maksimalnog pomaganja svim sudionicima u procesu provedbe mjera i potrošnje sredstava namijenjenih za Program ruralnog razvoja. U tom smislu planira se restrukturiranje i Poljoprivredne savjetodavne službe kako bi se njen rad modernizirao i uskladio s predstojećim zadaćama. Uz sve ovo provodit će se medijska, edukativno-informativna kampanja, uz pokretanje novi specijaliziranih televizijskih i radijskih emisija na nacionalnoj razini;
- nastaviti s provedbom projekata navodnjavanja kako bi se postigli prethodno spomenuti ciljevi;
- provoditi kontinuiranu registraciju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s oznakom izvornosti, oznakom zemljopisnog podrijetla te oznakom garantiranog tradicionalnog specijaliteta na nacionalnoj razini te njihovo certificiranje. Kontinuirano u EK slati zahtjeve za registraciju svih proizvoda koji su prošli nacionalnu proceduru registracije. Smatramo kako je u ovom dijelu potrebno potaknuti Udruge proizvođača da se više uključe u postupak zaštite;
- Sa ciljem povećanja proizvodnje poljoprivrednih proizvoda i hrane raditi na sustavnom poticanju udruživanja proizvođača u udruge, klastere, zadruge. Udruženi proizvođači imat će bolju pregovaračku poziciju sa otkupljivačima, a ovaj sustav trebalo bi graditi po modelu udruživanja poljoprivrednih proizvođača u Poljskoj;
- U području ribarstva uspostaviti sustav zajedničkog upravljanja područjima mriješta riba u Jadranu, posebice u Jabučkoj kotlini i području zapadne obale Istre, s Italijom i Slovenijom - kroz mehanizme GFCM-a (General Fisheries Commission for the Mediterranean i ADRIAMED-a (Scientific Cooperation to Support Responsible Fisheries in the Adriatic Sea).

Ovo su tek neke od mjera, reformskih promjena i težnji koje će u konačnici utjecati na zaustavljanje negativnih trendova i novi smjer koji bi hrvatskom selu trebao donijeti drugačiji gospodarski prosperitet te odmak od dosadašnjeg sustava u kojem se novac poreznih obveznika nekontrolirano trošio bez vidljivih rezultata u samoj proizvodnji, povećanju konkurentnosti, smanjenju uvoza i povećanju izvoza, te u konačnici boljem i kvalitetnijem životu stanovništva u ruralnim sredinama.

Ministarstvo poljoprivrede svjesno je da je globalno tržište poljoprivrednih proizvoda u stalnom rastu što je uvjetovano povećanim brojem stanovništva te sve boljom kupovnom moći stanovnika zemalja poput Kine, Indije i drugih višemilijunskih tržišta. Proteklih pet godina ovi trendovi u potražnji za hranom uzrokovali su rast cijena na svjetskom tržištu što je prilika i za hrvatske proizvođače. No, ono što smatramo da je ključno je udruživanje proizvođača i promjena dosadašnjeg naučenog stava kako je država ta koja treba/mora/može utjecati na prodaju i cijene. Ulaskom Hrvatske u EU otvorilo se ogromno tržište i ogromni potencijal, a da je tomu tako svjedoči i sve više hrvatskih proizvoda koji dolaze do europskih potrošača. Upravo iz ovih razloga cilj nam je da se domaća poljoprivredna proizvodnja još jače i bolje povežu s industrijom, te da u budućnosti postanemo proizvođači prepoznatljivih proizvoda sa višom dodanom vrijednosti.

Zaključno, dobar dio domaćih proizvođača promijenilo je svoje navike i način proizvodnje, usmjerilo se na proizvodnju dohodovnijih kultura te tako dokazalo da se od poljoprivrede može živjeti. Dovoljno je okrenuti se oko sebe i vidjeti da postoje ljudi koji su zadovoljni i vide svoju šansu u agraru. Takvima treba dati priliku da vode i usmjeravaju razvoj hrvatskog agrara. Takvi će biti nositelji nove hrvatske poljoprivrede i zapošljavanja.

Prethodno je naveden samo sažetak svega s čime se Ministarstvo poljoprivrede suočilo početkom svoga rada 2011. te ogromnog rada koji je uložen i ulaže se nadalje u smanjivanje počinjenih šteta te postizanje pozitivnih trendova razvoja. Uložena energija i stručnost svih djelatnika u sustavu sigurno će, zajedno sa trudom poljoprivrednih proizvođača, uroditi plodom i pozitivnim promjenama koje planiramo.

S poštovanjem,

